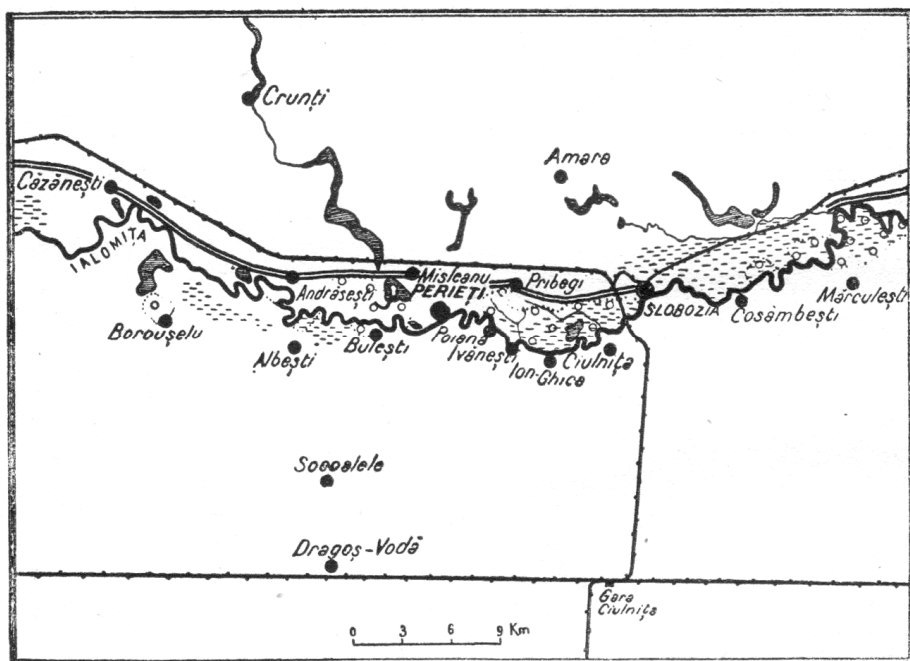

PERIEȚI. UN SAT DE MUNCITORI AGRICOLI DIN IALOMIȚA*

Satul Perieți este așezat în plin Bărăgan, ascuns călătorului ce vine dinspre Slobozia ori Căzănești între ramurile verzi ale salcâmirilor. Dacă munca câmpului n-ar fi în toi, deci hotarul plin de oameni ce lucrează de zor, n-ai bănuși niciodată că aici și-a făcut un sat cuib. De la gară, drumul rămâne pe care apuci, lasă în dreapta izlazul satului, pe care pasc mai mult de nevoie vitele locuitorilor. În vremurile de secetă, izlazul e roșu din pricina arșiței și lipsit pe de-a-ntregul de iarbă.

În fund, malul înalt și râpos al Ialomiței, pe care o privire fugară te face să-l iei drept un deal. În stânga, marginea unei păduri nu te lasă

* În „Sociologie Românească”, IV, 1943, p. 26-43. V. și Șaizeci de sate românești, IV. Contribuții la tipologia satelor românești, 1943. Reproducem aici acest studiu, publicat în colaborare cu Gh. Reteganul, întrucât este unul dintre puținele în care se manifestă ca sociolog.

să vezi apele leneșului râu de stepă cu nenumărate cotituri. În față, numai verdeață ce te-ndeamnă să devii mai degrabă artist decât cercetător. Apropierea îți descopere acoperișul de tablă al unei case, încă unul, apoi o turlă de biserică cu un gând mai înaltă decât frunza salcâmlor și un conac boieresc ce se încadrează mai degrabă geometriei regulate a cerului, decât împrejurilor.

Geografia satului. Satul este așezat pe malul stâng al râului Ialomița, râu cu apele gălbui, cu albia întortocheată, făcând meandre la marginea satului. Albia râului e abia cu 30 de metri deasupra nivelului mării. Pământul e aluvionar, cam nisipos pe alocuri, destul de fertil pentru cultivarea cerealelor. Satul e împrăștiat spre dreapta, cu tendință de roire sprijinite de două fapte. Cel dintâi ni-l spune moș Scarlat Bazac: „Nu mi-am lăsat feciorii să-și facă casă pe grădina mea, oricât e de mare, fiindcă nu e bine să se bage chiar în sufletul meu. Ochii trebuie să vadă până departe, nu să fie opriți de îngrămădirea caselor”.

Deci nevoia sufletului de român de a se simți cât mai în largul său, fără a fi îngrădit și înăbușit. În al doilea rând, numărul mare al copiilor îi silește pe aceștia să iasă afară din sat, spre câmp. Când la îndemâna locuitorilor stă pământ îndestulător, roirea satului e cu puțință. La Perieți nici nu lipsește, dar conducătorii au trebuit să dea câtorva familii lot de casă în izlazul satului.

Configurația satului este caracteristică așezărilor de pe Bărăgan. Casele nu sunt așezate ca în alte regiuni – ca în satele săsești din Ardeal de pildă, unde locuințele sunt dispuse ca în orașe în drum și chiar lipite una de alta, cu un perete comun, cruțând pământul cu o sgârcenie caracteristică regiunilor unde acesta e scump. În Perieți dimpotrivă. Casele sunt așezate în mijlocul ogrăzii sau chiar a grădinii, cam departe de drum. Țăranul de aici simte nevoia de un spațiu mai larg, care să le dea impresia de dominare a pământului, de comoditate boierească. Citești din această configurație a caselor o afirmare dârză că stăpânesc acest pământ cu mândria vechilor moșneni, că sunt boieri acasă la ei. Împrejurul caselor sunt plantați salcâmi, duzi ori pomi roditori, iar la cei mai bogați găsești și grădinițe cu flori. Obiceiul de a-și înconjura casa cu salcâmi și pomi se datorește, pe de o parte, influenței conacelor boierești, pe de altă parte prezintă și un real folos de apărare împotriva vânturilor – mai puternice ca oriunde în țara noastră – și împotriva nămeților pe care crivățul îi poartă cu atâta ușurință pe această întindere fără obstacole naturale. Chiar și casele celor mai săraci sunt împrejmuite de salcâmi și pomi. Șoseaua județeană și ulițele laterale sunt străjuite

toate de copaci, ascunzând o parte din fațada caselor. Plăcerea aceasta de a fi înconjurată de o mică pădure are și o explicație istorică: dragostea românului pentru codrul frate cu el și care l-a apărat, la munte ori la șes, de cotropitorii ce au trecut pe la gurile Dunării, atrași de aurul Romei, străjuind temporar și mai mult cu numele aceste regiuni. De altfel și legendele, pe care le vom cita cu privire la istoricul satului, afirmă că existau odinioară păduri în locul satului de astăzi.

Locuințele oglindesc starea lor economică. Locuințele boierești sunt clădite în stil occidental, unele cu acoperișul în formă de terasă, cu apartamentele împărțite după necesitățile unui intelectual cu stare, fără ceva autohton.

Casele țăranilor sunt din garduri de nuiele umplute cu lut, mai puține din cărămidă. În vremurile trecute au existat desigur locuințe făcute din bârne de lemn, care au dispărut după ce locurile au fost despădurite. Cele mai multe sunt acoperite cu tablă, câteva cu țiglă ori cu stuf.

Locuințele celor bogați au de obicei câte 3-4 încăperi, uneori cu câte o bucătărie de vară, mai mică și mai scundă. Cerdacul a dispărut la casele mai noi, datorită influenței caselor boierești și a caselor de la oraș, mai ales că nu are un rol însemnat. Nu găsești sfori întinse pentru uscatul rufelor – pe care le întind de obicei prin curte – nici alte lucruri ori unelte pe care locuitorii din alte regiuni le păstrează exclusiv în cerdac. Aici, în cerdac, se adună de sărbători cu rudeniile ori cu vecinii pentru a tăifăsuși, privind ce se petrece pe uliță. Odăile au podeaua de scânduri ori sunt lipite cu lut, căci bradul este scump în aceste regiuni.

În interior, se vede o accentuată tendință orășenească. Mobilele sunt luxoase, frumos vopsite, dând uneori un aspect greoiu locuințelor. Dulapuri, mese, scaune, paturi – se întâlnesc și paturi de fier – totul e cumpărat de la oraș. Pe paturi găsești plapome luxoase, covoare orășenești, perne bogate și numeroase, pentru a mări confortul. În locul tradiționalelor blide de pământ, împodobite cu figuri, care se înșiruiau sub grinzi de-a lungul pereților, găsești panouri cu fotografii, oglinzi grele, ori icoane. Ferestrele, destul de mari, au perdelele împodobite. Camerele par a fi alcătuite ca și cele din oraș: găsești o sufragerie, un salon, un dormitor sau o cameră pentru oaspeți. Pe jos, sunt întinse, mai arareori, covoare – care sunt puse de obicei pe perete, deasupra patului – ori „țoale”, lucrute de ei, deci mai la îndemâna oricui. Gospodinele au o vădită grijă ca aranjamentul să pară cât mai plăcut, totul să fie cât se poate de curat. Din această cauză, multe odăi rămân nelocuite,

întrebuințându-se o încăpere sau două, celelalte sunt păstrate cu o adevărată sfințenie pentru oaspeți sau pentru nunți, botezuri etc.

Spre drum, gospodăriile au, în afară de salcâmi și pomi, câte o grădiniță cu flori sau chiar câte o alee sau două, unde gospodinele caută să-și arate priceperea și gustul estetic. În dosul casei se întinde ograda sau curtea largă, spațioasă. Lângă casă, în curte, găsești o bucătărie de vară, mai scundă și mai mică, lipită cu lut, acoperită de cele mai multe ori cu stuf, cu ferestrele mai mici. Vasele și tacâmurile sunt așezate într-un dulăpior. Într-un colț se află o mescioară simplă, câteva scaune mai arhaice și o sobă pe care o scot afară, lângă bucătărie. Prin apropiere, întâlnești un fel de movilă de lut, cu o ușă de nuiele primitivă, care ascunde o încăpere, puțin adâncă în pământ, în care se țin orăntâniile pentru a le feri iarna de frigul prea mare, iar vara de căldura excesivă.

Hambarele pentru cereale sunt așezate într-o margine a curții, alcătuite din bârne de stejar, de mărimi diferite, după cantitatea producției agricole. Sunt îngrijite cu băgare de seamă, ridicate cam cu o jumătate de metru deasupra pământului pentru a le apăra de umezeala care ar putea veni din pământ. Alături, se află șopronul sub care se adăpostește carul, căruța și alte unelte agricole ale gospodarului. În altă parte a curții, se află grajdurile, făcute din garduri de nuiele umplute cu lut, mai puțin îngrijite, căci vitele nu se bucură de atenția cuvenită în mentalitatea locuitorului din Bărăgan. În fundul curții, se ridică stogurile de paie pentru hrana vitelor.

Legați într-un colț al șopronului ori lângă hambare, se găsesc nedespărțiții tovarăși ai omului, câinii. Locuitorii din Perieți au mulți câini: unii chiar câte 3-4. Acest lucru ar putea fi interpretat ca o neîncredere a periețianului față de semenul său, deși se bucură de o bună reputație în ceea ce privește respectul față de bunul altuia. Unele gospodării au câte o fântână cu cumpănă, cu ghizdele de lemn. Căminul cultural a făcut câteva fântâni din tuburi de beton, pe lângă drum.

Casele celor săraci sunt mult mai mici și mai simple. Au două încăperi sau chiar numai una, în genere acoperite cu stuf, lipite cu lut, clădite din garduri de nuiele umplute cu pământ. Interiorul e sărăcăcios – oglindă a mizeriei economice – cu ferestre mici, fără podoabe. Patul e simplu, scaune puține, o masă primitivă și o sobă de lut. Hambarele, chiar grajdurile, lipsesc. Singura podoabă sunt salcâmi ori duzii din jurul casei, iar uneori nu se întâlnesc nici aceștia; și nelipsiții câini.

Istoricul satului. Ca în orice sat din România, documentele cu o valoare istorică în ceea ce privește trecutul satului sunt inexistente. Țăranii

erau oameni umili, neștiutori de carte, nebăgați în seamă de către cârmuire pentru a lăsa urme în documentele vremii. Se păstrează totuși în tradiția satului două știri care caută să explice numele lui. Una spune că pe vremuri exista aici o pădure în care se găseau trei peri. Alungați de turci, pentru a se ascunde, și-au făcut locuințele aici patru feciori, întemeind satul și dându-i numele de „Perieți” după cei trei peri. A doua tradiție afirmă că aici ar fi fost o pădure, unde a avut loc o luptă cu turcii, în care românii i-au bătut așa de strașnic pe turci, că i-au „periat”, de aci numele de „Perieți”.

Sociologi la Dâmbovnic – Argeș, 1939: 1. Ovidiu Bârlea, 2. Mihai Pop, 3. Gheorghe Reteganul.
În același an s-a făcut cercetarea de la Perieți (din arhiva Sandei Golopenția)

Cum se vede, etimologiile sunt imagine, iar în ceea ce privește adevărul istoric al celor două știri, trebuie să le credem în măsura în care dăm crezare oricărei legende sau tradiții istorice. Desigur că la început, pe aceste maluri ale Ialomiței a fost o pădure, căci în luminișurile pădurilor și-au originea majoritatea satelor românești. Locuitorii par veniți de aiurea, probabil să fie niște ciobani care s-ar fi stabilit aici pe calea transhumanței. Ipoteza aceasta s-ar sprijini pe faptul că locuitorii din

Perieți au pierdut de mult portul național: portul pe care-l aduseseră de la ei nu se potrivea cu clima acestei regiuni. Din configurația satului cu clădiri temeinice, răspândite pe o bază largă, cu o puternică tradiție de moșneni, vechimea satului ar fi evidentă. Satul se compunea pe vremuri din câteva familii de boieri, din moșneni și din clăcași („pogonari”), până la împrumărirea din 1864, de sub Domnitorul Cuza, după care a urmat o decadentă a clasei moșnenilor. A doua împrumărirea a fost cea recentă, după războiul mondial.

Satul era format din moșneni și clăcași. Un moșnean avea în stăpânire 1 stânjen de pământ, ceea ce ar face în măsura de azi: „Hă, 1 stânjen țânea dă la un capăt la altul al moșiei, nu dai cu ochii de capăt. Azi ar face 12 ha de pământ. Casă și vite câte putea țânea. De încuscrire între moșneni și clăcași nu putea fi vorba. Dacă un flăcău (azi lumea-i zice cavaler) nu găsea în satul lui o fată (azi îi zice domnișoară), mergea prin satele vecine până unde găsea. Zestrea unei fete era mai mult în capete de vite, pentru că la căsătorie luau și tinerii un stânjen din moșia satului” (Scarlat Bazac, 70 de ani).

Deci, după spusele moșului Scarlat Bazac, moșnenii foloseau în devălmășie pământul dat lor în stăpânire. Din punct de vedere administrativ, moșnenii făceau sat împreună cu clăcașii. Primarul satului era numit de boieri și răsprimărit tot de ei.

Clăcașii sau pogonarii, cum se mai numeau, erau împărțiți în trei categorii: a) Clăcașii cu 4 vite aveau în câmp 11 pogoane de pământ și loc „înfundat” în sat pentru casă; b) Clăcașii cu 2 vite erau stăpânii a 7 pogoane de pământ în câmp și loc „înfundat” în sat pentru casă; c) Clăcașii palmași, cu 4 pogoane în câmp și loc „înfundat” pentru casă.

Dijmuirile erau cele obișnuite în Muntenia. Treburile obștești le făceau după numărul capetelor de vite: „Aveam 3 cai și un noatin, lucram la drum preț de 4 zile. Dacă avea 6 vite făceam muncă de 6. Iar boierul ori câte vite avea, tot treabă de 6 zile făcea. El avea de pildă 100 de vite, era socotit tot ca mine care aveam 5 cai și 1 noatin” (Tache Răducanu, 64 ani).

După împrumărirea săvârșită de Al. Ion Cuza în anul 1864, moșnenii scapătă: „Ei veneau la mine și ziceau, dă-mi să beau. Eu îi dam să bea, dar ziceam dă-mi pământ și așa au sărăcit”.

Astăzi nu se mai face nici o deosebire între urmașii vechilor moșneni și ai clăcașilor. Se face însă deosebirea între cei ce au pământ îndestulător pentru întreținerea gospodăriei și cei cărora le lipsește. Prin faptul că unora le dă mâna să se îmbrace cum vor, iar alții rămân numai

cu năzuința de a-i ajunge, cutele se adâncesc. Între cei dintâi și cei din urmă e aceeași deosebire care era între boier și țăran înainte de războiu. Într-un sat din apropiere, pe nume Pribegi, diferența între clăcași și moșneni se menține.

Biserica. Înainte de actualul lăcaș de închinare, se mai cunosc două biserici, una boierească – din care se mai păstrează o parte din pereți – și a doua a țăranilor, din care a rămas numai temelia. Fiecare avea cimitir propriu; se vede că Dumnezeu celor umili și oropsiți nu putea sta alături de Acela căruia i se închinau boierii. În biserica boierească, se mai păstrează încă nealterate de vreme câteva figuri de sfinți, precum și portretele familiei ctitorului. Se poate citi și acuma, cu caractere latine: „Mariea soția, Măriuța fiica, Lambadarie Iacovache fondator, Alecu fiul lor”. Portretele sunt executate într-un stil convențional, rece, fără ceva viu, în figură. E interesantă intenția artistului de a reda candoarea vârstei, inocența „Măriuței” prin albul exagerat al feței.

Biserica de azi se ridică impunătoare în mijlocul satului. E clădită în stil bizantin, în formă de cruce, cu o cupolă careia îi corespunde un turn mare, nu așa de înalt. La intrare se află alte două turnuri mai mici. Are o tindă, naosul și altarul, cu numeroase picturi reprezentând figuri de sfinți și scene din istoria biblică. Iconostasul e frumos împodobit. Bărbații stau în față, în firidele laterale, iar femeile în urmă, în naosul propriu zis. Numărul celor care frecventează biserica e redus. Numai bătrânii își mai pregătesc sufletul pentru ceea ce va fi mai apoi. Cu toate acestea, sectanții – câțiva bapțiști – nu sunt numeroși și se pare că numărul lor e în descreștere. Un fel de indiferență religioasă și-a făcut loc între săteni, probabil în urma influenței tiranice a orașelor.

Biserica are un mic muzeu de vechi obiecte și cărți religioase, aduse de la bisericile în ruină. Un considerabil număr de cărți de ritual au fost aduse, vechi, cu caractere cirilice, totuși fără să fie anterioare secolului XVIII. Le lipsesc primele foi pe care se află indicată data tipăririi. Una păstrează prima filă, cu data 1794 – sub domnia lui Alexandru Moruzi – iar pe o alta este însemnat cu mâna anul 1803.

Religia

TOTAL	1.801	100,00
Ortodocși	1784	99,1
Romano-catolici	5	0,3
Reformați	4	0,2
Evanghelici-lut.	1	
Nedeclarați	7	0,4

Școala. Satul Perieți posedă în prezent două școli primare cercetate regulat de către fiii comunei. Analfabetismul, destul de răspândit, mai ales la femei, e în descreștere, datorită activității acestor două școli. Școlile se bucură de mai multă trecere în fața sătenilor: mai din convingere, mai la constrângerea autorităților și îndeosebi a Căminului Cultural, care începe să devină o puternică autoritate, copiii au fost dați la școală în acest an în număr de neasemuit. Localul școlii e mare, bine îngrijit și luminat; dispune de o curte încăpătoare pentru copii și îndestulătoare jocurilor lor.

Căminul Cultural „Aurel Popescu”, pe lângă preocupările de ridicare economică a sătenilor, dezvoltă o activitate culturală ce se întâlnește rar aiurea. Conducătorul este cel care îi poartă numele, un intelectual înzestrat cu o frumoasă cultură occidentală, cu o reală înțelegere a nevoilor țăranilor, Căminul contribuie mult la ridicarea lor sufletească. Din bugetul actual de 200.000 lei, destinat în primul rând activității economice, s-au cumpărat 20 kg untură de pește pentru copiii debili. S-au împărțit de asemenea haine, încălțăminte și cărți elevilor săraci, pentru a avea posibilitatea de a cerceta și iarna școala. Se țin conferințe numeroase sătenilor, cuprinzând sfaturi agricole pentru o raționalizare cât mai intensă a lucrării pământului. Căminul Cultural a dat de asemenea 15.000 lei pentru cumpărarea medicamentelor și instrumentelor necesare dispensarului comunal. Deocamdată nu are local propriu, rămânând provizoriu în localul școlii primare.

Astfel e răspândită știința de carte:

TAB. I. Știința de carte a locuitorilor
Degré d'instruction des habitants

Gradul de instrucție <i>Degré d'instruction</i>	Sexe întrunite <i>Sexes réunis</i>		Masculin		Feminin	
	Cifre absolute Chiffres absolus	%	Cifre absolute Chiffres absolus	%	Cifre absolute Chiffres absolus	%
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
Populația totală – <i>Population totale</i>	1.801	–	891	–	910	–
Copii 0-7 ani – <i>Enfants 0-7 ans</i>	367	20,4	182	20,4	185	20,3
a) din care în școala primară –	7	1,8	3	1,6	4	2,2

<i>dans l'école primaire</i>						
Populația de 8 ani și peste – <i>Population ayant plus de 8 ans</i>	1.434	100,0	709	100,0	725	100,0
1. Nu știe carte – <i>Illettré</i>	371	26,2	107	15,2	264	37,0
2. Declară numai că știe carte – <i>Instruction extrascolaire</i>	67	4,7	35	5,0	32	4,5
3. Școala primară (total) – <i>École primaire (totale)</i>	910	64,2	525	74,6	385	54,0
a) declară numai școala primară” – <i>déclaré école primaire</i>	822	90,3	478	91,0	344	89,8
b) o clasă primară – <i>1 classe primaire</i>	8	0,9	5	1,0	3	0,8
c) 2 clase primare – <i>2 classes primaires</i>	16	1,8	7	1,3	9	2,8
d) 3 clase primare – <i>3 classes primaires</i>	18	2,0	7	1,3	11	2,9
e) 4 clase primare – <i>4 classes primaires</i>	40	4,4	25	4,8	15	3,9
f) Curs complementar – <i>Cours complimentaire</i>	6	0,7	3	0,6	3	0,8
4. Instrucție secundară – <i>Instruction secondaire</i>	42	3,0	22	3,1	20	2,8
5. Profesională – <i>Professionnelle</i>	23	1,6	14	2,0	9	1,3
6. Instrucție superioară – <i>Instruction supérieure</i>	4	0,3	1	0,1	3	0,4
7. Nedeclarată – <i>Non déclarée</i>	17	–	5	–	12	–

Locuitorii comunei Perieți sunt oameni mijlocii ca statură, bruneți, cu fețele arse de soarele fierbinte. Toți sunt români, afară de 2-3 familii de țigani, care sunt fierarii satului, și câțiva bulgari, veniți să lucreze la grădinile boierești și care sunt în parte naturalizați.

Portul și l-au pierdut de mult, probabil datorită faptului că au venit aici din altă regiune, cu un port nepotrivit climei din Bărăgan, sau poate în urma tendinței de a se orășeniza. Plecând mulți ca ucenici, muncitori, prin orașe, mai ales în București, odată întorși în sat, caută să imite întocmai ceea ce au văzut la oraș, dintr-un snobism caracteristic omului simplu, uimit de civilizația superioară stadiului său cultural. Îmbrăcămintea o cumpără toată de la orașe. Industria casnică în această privință e inexistentă. Bărbații poartă haine negre, pantaloni, cravată, ghete ori chiar pantofi, iar femeile sunt îmbrăcate ca și cele din orașe, căutând să fie în curent cu moda. Poartă pantofi, șoșoni, ciorapi de mătase, haine orășenești de stambă ori de stofă, cu o coafură cât mai modernă. Din această cauză cea mai mare parte din câștig este cheltuită cu îmbrăcămintea.

Tendința de a imita orașele i-a făcut să uite și jocurile naționale. La horă vezi dansându-se tango-uri, valsuri, rumba și altele care se încetățenesc vremelnic la orașe, datorită mirajului africo-american. Poezia populară este cultivată pe o scară redusă. Circulă doar motive popularizate pe tot întinsul țării de către lăutari, cu mijloacele moderne de transmisiune. Cu toate acestea, descântecurile și vrăjile nu și-au pierdut din actualitate. Când cineva e bolnav, aleargă la babele satului ca să alunge duhurile boalelor care chinuiesc pe om.

Au împrumutat multe obiceiuri orășenești. Dacă îi spui unei femei altfel decât „cucoană” se cam supără. Te duci pe la casa omului, ești servit cu cafea și cu dulceață.

Tradiționala ospitalitate este actuală încă la urmașii vechilor moșneni și ceva din mândria acestora s-a transmis celor din satul de azi. Locuitorii din Perieți sunt oameni mândri, însă de o mândrie care nu supără pe străin, știind să se poarte cuviincios. Dacă ceri ceva de ale mâncării, te servesc din cele ce au, cu cea mai mare plăcere, dar dacă vrei să le oferi bani pentru acest lucru, se supără. Fiecare se crede atât de stăpân la el acasă, încât crede că poate oferi oricui, din ceea ce are, fără a fi jignit printr-o recompensă pecuniară.

Populația satului se ridică la 1.801 suflete, dintre care români 1.779, adică un procent de 98,8 %, unguri 10 (0,6 %), ucraineni 2 (0,1 %), bulgari 8 (0,4 %) și 1 nedeclarat (0,1 %).

TAB. II. Repartiția populației după sex și grupe de vârstă
Répartition de la population suivant le sexe et groupes d'âge

Grupe de vârstă <i>Groupes d'âge</i>	Sexe întrunite <i>Sexes réunis</i>		Masculin		Feminin		Numărul bărbaților la 100 femei <i>Nombre des hommes pour 100 femmes</i>
	Cifre absolute <i>Chiffres absolus</i>	%	Cifre absolute <i>Chiffres absolus</i>	%	Cifre absolute <i>Chiffres absolus</i>	%	
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Toate vârstele / <i>Tous les âges</i>	1.801	100,0	891	100,0	910	100,0	98
0-4 ani – <i>ans</i>	230	12,8	121	13,6	109	12,0	111
5-9 ani – <i>ans</i>	211	11,7	112	12,6	99	10,9	113
10-14 ani – <i>ans</i>	192	10,7	86	9,6	106	11,6	81
15-19 ani – <i>ans</i>	149	8,3	78	8,8	71	7,8	110

20-24 ani – <i>ans</i>	177	9,8	78	8,8	99	10,9	79
25-34 ani – <i>ans</i>	269	14,9	144	16,2	125	13,7	115
35-44 ani – <i>ans</i>	176	9,8	78	8,8	98	10,8	80
45-54 ani – <i>ans</i>	176	9,8	85	9,5	91	10,0	93
55-64 ani – <i>ans</i>	132	7,3	66	7,4	66	7,3	100
65-74 ani – <i>ans</i>	58	3,2	22	2,5	36	4,0	61
75-84 ani – <i>ans</i>	23	1,3	19	2,1	4	0,4	475
85 și peste – <i>et plus</i>	5	0,3	2	0,2	3	0,3	67
Vârștă nedeclarată – <i>Age non déclarée</i>	3	0,2	–	–	3	0,3	–

Vorbesc o limbă românească asemănătoare celei de la oraș, cu alterarea lui „V” în „GH” și „P” în „CH”, pătată de foarte multe neologisme, care lasă ascultătorilor o impresie nu prea plăcută. Ți-e dor de graiul românilor dinspre dealul și regiunile muntoase, în care străinismele n-au putut pătrunde până acum. De altfel nici în port nu stau mai bine. Cămașa albă de cânepă sau în, care se potrivește minunat cu negrul porumbului; izmenele de aceeași culoare și șerparul lat ce ajută la ridicări, au fost părăsite pentru a fi înlocuite cu cămașa colorată a târgurilor și cu pantalonii cenușii de forma unor burlane. E o priveliște cât se poate de urâtă: un om îmbrăcat în straie de oraș, cu coasă în mână între spicele de grâu sau cu sapa prin porumbiști. În afară de aceasta, hainele pe care le poartă sătenii sunt mult mai costisitoare decât dacă le-ar produce în gospodărie, lucru de care își dau și ei seama.

Moralitatea suferă și ea: la un sat de 415 gospodării sunt 48, cu un procent de 4,1 %, de cazuri de concubinaj. Acum, când lucrurile au început să se așeze și vrajba între preot, de o anumită culoare politică, și săteni, de altă culoare, și-a găsit capăt, concubinajul a intrat în faza sfârșitului.

Populația satului e în creștere și crește mereu. Mai ales gospodăriile nevoiașe nu se pot plânge de lipsa copiilor. „De sărac se prind și nevoile și copiii, dar de cel bogat amândouă stau departe” (Tache Răducanu).

Așa se repartizează copiii pe familii în satul Perieți:

Nr. copiilor	0	1	2	4	5	6	7	8	9	10
Nr. familiilor	70	75	72	57	40	38	26	7	4	2
%	16,9	18,1	17,3	13,7	9,6	9,2	6,3	1,7	1,0	0,5

Din locuitorii satului, peste hotare n-au emigrat nici unul. Plecărilor spre oraș însă, sunt destul de numeroase: 150 de inși s-au stabilit în București, Călărași și Brăila, ca neguțători, meseriași și muncitori. Toți fac parte din familiile lipsite de pământ.

Încolo, prind vorbă cu oricine, dar sunt foarte rar dispuși să-ți asculte sfaturile pe care te-ai încumeta să le propui și așteaptă mereu ca îndreptarea să vie de la Cel de Sus: „Nu dă Dumnezeu și pace. Ce are să facă omul?”

Situația economică a satului. Satul Perieți e pildă fericită de felul cum nu ar trebui să fie un sat românesc. Din păcate însă, pe tot întinsul Bărăganului se înșiruie sate care se bucură de aceeași situație ca a acestuia. Pentru îndreptarea lucrurilor nu s-a făcut nimic, fiindcă trăim în dosul unui neadevăr care iese la iveală ori de câte ori cobori într-un asemenea sat: *împroprietărirea*. Și fiindcă toți zicem la fel, s-a purces la recomandarea mașinilor agricole cu care să se muncească *rațional pământul* pentru a obține o producție cât mai mare. Pe de altă parte: *trebuie să ridicăm starea materială a satelor, ca apoi, la adăpost de grijile trupești, săteanul să se gândească la cultivarea minții și-a trupului. Și noi credem că așa trebuie să fie.* Dar atâta vreme cât realitatea ne descoperă sate cu probleme așa de acute ca a Perieților, pentru rezolvarea cărora nu s-a propus până acum nici o soluție, credința noastră suferă sdruncinări. *Cum să ridici starea materială a sătenilor, când între ei sunt 130 de capi de familie care au sub minimul de existență? La ce folosește recomandarea de mașini agricole și cultura rațională a pământului? Foloasele le va trage tot cel ce dispune de un lot mare de pământ, ba introducerea mașinilor agricole într-un sat ca cel de pe marginea Ialomiței, răpește locuitorilor puțința de a putea trăi, fiindcă mâna de lucru în acest caz nu mai are căutare, sau nu mai are aceeași căutare.* Să li se dea acestor capi de familie care au în stăpânire sub 2 ha, pământul trebuincios unui trai omenos, să se investească capital în mașini agricole pentru săteni și apoi să ne muncim pentru ridicarea stării lor materiale. *Altoiul grijei de suflet și minte va prinde rădăcini adânci numai așa.* Fiindcă țaranul în măsura în care e și om, nu se va gândi niciodată la carte atunci când trupul lui e ros de foame.

Dar mai e ceva. *Lipsa de pământ s-a întâlnit în Perieți cu goana după lux, după straie de oraș.* Așa că nu de puține ori vom întâlni gospodari care au cumpărat saci de porumb pe datorie, dar au dat bani gheață pe haine. Meșteșugul producerii acestora în gospodărie, dacă a

fost cândva, acum a părăsit sub cuvânt că bumbacul necesar amestecării cânepii pentru căpătarea unei cămăși mult mai trainică decât cea de târg e prea scump și că „pe la noi așa-i acum obiceiul să se poarte haine domnești”. Ar trebui să se facă începutul unei propagande cu scopul ca facerea îmbrăcăminte să se întâmple numai în casă. Astfel banii care se dau pe haine se vor putea întrebuița la cumpărarea hranei și săteanul nu ar fi obligat să muncească pe moșia celui ce l-a împrumutat cu porumb sau grâu.

Pentru acest lucru e necesară o schimbare a mentalității satului. Va trebui să se scoată din capul acestor oameni dragostea mare pe care o au față de orânduiri din afară ale orașenilor.

Fiindcă e păcat de Dumnezeu ca banul destinat hranei copilașilor să fie pus pe trupul fetei, pentru a apărea în fața sătenilor cât mai arătoasă. Întâiu va trebui să fie desvâțat periețeanul de aceste prejudecăți; să i se dea apoi pământul trebuincios și un mijloc cât mai bun de lucrare a lui și pe urmă îi vom putea cere grija pentru minte și suflet. Calea întoarsă nu se poate face. Luminarea minții și deschiderea sufletului pentru viață mai îndestulată și pregătirea lui pentru vremurile noi, nu se va putea întreprinde decât pornind de la ridicarea stării lui materiale. Este ceea ce cere mănunchiul acesta de oameni sub grija cărora se înfățișează cititorilor un număr de asemenea sate. Într-un mare număr din ele timpul rămas neîntrebuițat în perioadele de agricultură e folosit pentru născocirea de noi îndeletniciri care aduc un câștig cât de mic în gospodărie, dar care aduc în sfârșit ceva. Dacă s-ar putea ajunge ca agricultura să dea tot ceea ce îi lipsește țăranului, timpul irosit în sbuciumări de câștiguri ajutătoare traiului s-ar putea petrece și răsfoind cărțile deschizătoare de minte.

La Perieți nu întâlnim nici aceste meșteșuguri ajutătoare.

Bălțile Ialomiței sunt bogate în stufării și tot felul de papură. Iarna e mare, lungă, și sătenii stau degeaba numărând trecerea zilelor. Hrana trebuie, coșarul sau porumbarul e gol și astfel trebuie să se împrumute de la cel ce are.

Câte nu se pot face numai din ierburile bălților rămase de pe urma râului! Dl. Anton Golopenția¹ înșiruie un alt număr de asemenea meșteșuguri cu care s-ar putea deprinde oamenii satelor noastre. *Dar poate că tot nevoia simțită amar va fi cel mai bun dascăl.* Pentru că atâta vreme cât săteanul se poate sprijini pe un împrumut și deci să ducă

¹ „Sociologie Românească”, IV, nr. 1-3, p. 151.

un trai de pe o zi pe alta, gândul lui nu se va îndrepta spre nici unul din negoțurile de care e vorba.

Odată tăiată această posibilitate de a duce un trai, care numai omenesc nu-i, nevoia le va întoarce gândurile într-altă parte. E o școală în sat care ar trebui să deprindă copiii de mici cu aceste lucruri.

Dar să purcedem la o analiză amănunțită a situației economice a satului. Avera se împarte astfel:

TAB. III. Pământul – *Terres*

Teren arabil <i>Terres arables</i>	Izlaz – <i>Islas</i>		Lacuri – <i>Lacs</i>		Păduri – <i>Forêts</i>		Grădini – <i>Vergers</i>	Vii – <i>Vignes</i>
	Total	Proprietate particulară <i>Propriété particulière</i>	Total	Proprietate particulară <i>Propriété particulière</i>	Total	Proprietate particulară <i>Propriété particulière</i>		
ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
3.014,00	632,50	370,50	85,00	77,50	213,00	213,00	43,00	13,50

De rubrica (1) ne vom ocupa mai jos. Din (2) izlaz, desprindem faptul că din totalul de 632,50 ha, 370,50 îl folosesc particularii. De asemenea din (4), colectivității revenindu-i numai 7,50 ha; iar din 213 ha de pădure, obștea satului nu posedă nimic.

ANIMALELE

1. *Bovine* = 618

Mature	446	Varietăți ialomițene	491
Tineret	172	Varietatea roșie moldoven.	13
Vaci	570	Siemental	11
Boi	44	Schwitz	5
Tauri	4	Încrucișări	98

2. *Cabaline* = 596

Mature	411	Jumătate sânge arab	6
Tineret	185	„ „ englez	8
Cai	268	Nonius mic	9
Iepe	280	Varietate transilvană	27
Armăsari	48	Ghidran	36
		Varietate ialomițană	293
		Încrucișări	217

3. *Ovine* = 1.786

Mature	1.213	Țigăi: 1.191, albe 867, negre	324
Tineret	573	Țurcane: 312, albe 155, negre	86
Oi	1.614	Brumării	71
Berbeci	172	Strogoșe	283

4. *Porci* = 415

York	82
Mangalița	278
Basna	5
Încrucișări	50

5. *Păsări* = 14.630

Wyadotte	75
Rhode Island	135
Plymouth	32
Rase golașe	40
Comune	14.348

INVENTARUL MORT

al celor 415 gospodării se înfățișează astfel:

Căruțe	192	Tractoare	3
Care	4	Mori de foc	2
Pluguri	230	Teascuri	14
Semănători	10	Hamuri cu piept	243
Prășitori	14	Guri de ham	155
Secerători	9	Trăsuri cu arcuri	3
Treiere	3	Șarete cu arcuri	11
Vânturători	39	Biciclete	9

Vasăzică, terenul arabil aflat în stăpânirea satului se ridică la 3.014 ha; e repartizat astfel pe capi de familie:

Total	415	7,1 – 10,0 ha	46
0 ha	14	10,1 – 15,0 „	34
până la 1,0 „	73	15,1 – 20,0 „	9
1,1 – 2,0 „	95	20,1 – 100,0 „	14
3,1 – 5,0 „	54	100,1 – 500,0 „	7
5,1 – 7,0 „	69		

Cei șapte care posedă între 100-500 ha se împart astfel:

100,1 – 200,0 ha = 2	300,1 – 400,0 ha = 3
200,1 – 300,0 ha = 1	peste 400,0 ha = 1

Cei 14 ce n-au pământ deloc sunt capii unor familii care din pricina bătrâneții au lăsat întreaga avere urmașilor.

După cum ne arată tabloul și realitatea, locuitorii satului se pot împărți în două: țărani și moșieri sau țărani și mari proprietari.

1. *Țăranii*. În mijlocul lor găsim două mari grupe:

a) *Cu pământ de la 10 ha în sus, care-l lucrează ei, având plug și uneltele trebuincioase: $(8+9+10+7)=34+9+14=57$.*

Aceștia cultivă pământul după mijloacele tuturor satelor din țară. În anii buni, nu se plâng de nici o lipsă, iar când vremurile merg rău, agoniseala din trecut le stă într-ajutor. Cei mai mulți țin vite, prin vânzarea cărora mai aduc bani în gospodărie. Aceștia le dă mâna să se îmbrace cum vor și din *pricina influenței pe care o au asupra satului datorită bunei lor stări materiale*, cei lipsiți de mijloace caută să-i urmeze în detrimentul întregii familii. Grosul acestei categorii îl formează urmașii clăcașilor de odinioară, care după 1864, au știut să pună mâna pe pământul moșnenilor. Ei care i-au simțit adânc lipsa s-au făcut luntre și punte pentru a pune stăpânire pe un lot cât mai mare. Scăpătarea acestora nu se poate întâmpla nici într-un caz. *Sau dacă se poate produce, ea nu va avea la bază o ridicare a celor de jos, din pricini pe care le vom vedea mai la vale, ci din motive care țin de structura sufletească și trupească a neamului respectiv. În acest fel, scăpătarea se va produce fatal.*

b) *Cei de la 10 ha de pământ în jos se pot desface și ei în două:*

1. *Gospodari care stăpânesc între 5,1-10,0 ha, dar neîndestulător pentru nevoile familiei. Având pluguri și cai, ei lucrează „în parte” la cei ce au deasupra celor 20 de pogoane.*

În anul 1938/39 aceștia au luat în parte, după cum ne arată tabloul:

Total	2,1 – 4,0 ha	4,1 – 6,0 ha	6,1 – 8,0 ha	8,1 ha
169	44	85	25	15
100,0%	26,1%	50,3 %	14,8 %	8,9 %

Termenul de *a lua în parte* vrea să spună că recolta pogoanelor luate pentru a fi arate, semăntate etc., se împarte între proprietar și lucrător pe din două. În cazul când cel ce ia în parte nu are sămânța necesară ogorului, stăpânul i-o dă cu condițiunea ca la strângerea recoltei, ea să-i fie înapoiată. Și mai este un fel de a lua în parte pe care-l vom înfățișa mai jos.

Sunt foarte rare cazurile (13, un procent de 1,13 %) în care se arendează pogoane de pământ. Prețul unui pogon arendat e de 350 lei.

E locul să amintim aici și de așa-zisul *pogon al numelui*. Pentru fiecare 10 pogoane de pământ luate în parte, cel ce le ia e dator să lucreze stăpânului un pogon. Dacă numărul e sub 10, se face socoteală în bună înțelegere, de numărul zilelor ce trebuiesc făcute. Acestei categorii urcușul i-e dat. Fiindcă se sbate mai mult, ține banul strâns legat

cu șapte ațe și cheltuiește numai strictul necesar. În anii de recoltă bună, porumbarul e plin de cucuruz, pe care îl vând la târgul din Slobozia sau în altă parte. Vor *trebui însă obișnuiți cu cumpăratul pământului, obiceiu ce s-a pierdut după războiu*. Între țărani s-au vândut și cumpărat numai 10 ha de pământ în acești 20 de ani.

2. A doua parte a acestor fel de gospodari o formează familiile care stăpânesc între 2,1 și 5,0 ha. Dintre ei, cei care au plug urmează drumul descris mai sus; cei ce n-au, intră în grupa de care ne vom ocupa îndată.

c) *Țăranii stăpâni ai unui lot de pământ mai mic decât 2 ha*. Clasa acestora, prin numărul mare al inșilor ce-o alcătuiesc și prin starea de cea mai oarbă mizerie, merită o atenție deosebită. În această situație stau 126 de gospodării cu 653 de membri.

Se pot distinge iarăși două categorii:

1. Cei ce iau pământ în parte sunt cuprinși în acest tablou:

Total	2,1 – 4,0 ha	4,1 – 6,0 ha	6,1 +
27	8	8	11
100,0	29,7	29,7	40,7

Dar cei care lucrează pământ în parte dintre aceștia, vedem că au un lot mult mai mare decât cei din categoria b (2). Situația lor e asemănătoare celor din b (2).

2. Cei ce n-au plug și cai *sunt muncitori cu ziua, dar muncitori cu ziua într-un mod cu totul neobișnuit*. Ei sunt în număr de 99. Din cauza lipsei de pământ sunt condamnați să rămână, pe viață, muncitori cu ziua. Și iată de ce. Iarna stau degeaba, nici un meșteșug nu li s-a prins de degete. Cereale și legume (în înțelesul de zarzavat și *cărnuri*) n-au. Și atunci *cumpără*, iarăși într-un mod cu totul neobișnuit, atât cereale, cât și legumele necesare traiului. Dacă se întâmplă să aibă cumva bani, porumbul îl aduc de prin târguri cu 350 lei *sacul* (70 kg). Dar cum întâmplarea cu bani e tot așa de rară cum sunt întâmplările norocoase, săteanul *cumpără în împrumut* cerealele trebuincioase de la marii proprietari din sat, *care nu le vând pe bani, ci pe zile de lucru*. „Mă duc la boier și-i cer un sac de porumb. El îmi dă un sac de porumb la prețul pieții, dar nu primește bani, ci îmi socotește în zile de lucru. Dar de câți saci de porumb nu are nevoie omul într-o iarnă și câta-i primăvara de lungă?” (Gheorghe Duțu, 34 ani).

Și așa îl prinde vara cu o groază de zile pe care trebuie să le muncească pe moșia boierului. Și fiindcă tot în toiul verii e chemat la lucru de către acesta, bruma de pământ pe care o are rămâne numai în

seama gospodinei care nu poate face cine știe ce cu el. Așa că în iarna viitoare din nou trebuie să bată la porțile marilor proprietari.

Acești muncitori cu ziua existau și înainte de războiu. Din convorbirile avute cu ei am putut stabili prețul zilei de lucru înainte și după războiu, în timpul crizei din 1930 și în vremea de acum.

E de remarcat un lucru. Judecățile ce subsistă în mintea oamenilor privitor la stările dinainte de 1920 și în general asupra stărilor trecute sunt favorabile acestora. Așa-i psihologia omului simplu: tot ce ține de tărâmul celor ce nu mai sunt, dar care ajung să fie comparate cu actualitatea, primește un adjectiv mai puțin aspru. „Ei, altfel stăteau lucrurile înainte. Parcă și anii erau mai buni, omul putea să strângă ceva, cu un cuvânt, azi nu-i chip de trăit. Numai boierul... cât ne mai ține” (Gheorghe Duțu).

Fiindcă valoarea monedei dinainte de războiu era mai mare decât a celei de azi, o dăm așa cum ne-o spun sătenii. Până la războiu, prețul unei zile de lucru era de 2 lei. „Azi ce să-ți spun cât fac acești doi lei. Destul că mergeam la târgul din Slobozia și luam cu 1 leu și 75 de bani o cămașă. Astăzi trebuie să dau pe o cămașă 120 de lei. Iar eu primesc pentru o zi de lucru în cel mai bun caz 35 de lei” (Gheorghe Șuiu, 64 ani). „Era atunci viața din toate punctele de vedere mai ușoară. Hainele erau mai ieftine. Mâna de lucru mult căutată. Dar astăzi nu știu, ce Dumnezeu, de merg treburile așa de greu. Aici am pieri cu toții dacă n-ar fi conul... care ne mai ajută la necazuri. Dar au început oamenii să fie răi, fiindcă în vara asta au fugit de el și n-au vrut să-i facă zilele de lucru. Crezi d-ta că la anul viitor se va mai uita la noi?” (Ion Florea, 44 ani).

După războiu, perioada bună a anilor se menține, ziua de lucru ajungând la 40 de lei și chiar 50 de lei. Dar tot nu erau așa de mulțumiți ca înainte de 1920. Ca această perioadă de ani să ajungă la ceea ce a fost prima, trebuia „un salt bun până la pragul ei”.

Răul își face sălaș în satul Perieți cu anul 1930. „Odată n-am mai văzut bani în casa mea câtăva vreme de mai că le-am uitat și fața. Nu puteam, domnule, să mă sprijin pe nimic. Simțiam cum îmi fuge puterea de sub picioare. Parcă o leacă lucrurile s-au îndreptat de câțva timp” (Ion Florea).

Ziua de lucru a ajuns, după cum spuserăm, la 25-35 lei.

Deci, o stare de mulțumire înainte de 1926; mai puțin mulțumitoare după, și disperată în zilele noastre. Condițiunile de viață s-au înrăit, piețele s-au schimbat și odată cu ele și prețurile. Ritmul în care se desfășoară viața a luat și el o măsură mai accelerată, iar Perieții

n-a avut puțința să se pună nici măcar în pas cu el, d-apoi încă să se țină. Dar cerințele sunt tot ca ale unui orașan, fiindcă și mentalitatea lui e ca a unuia dintre aceștia.

Pentru ca lucrurile să fie mai lămuritoare, găsim de cuviință să înfățișăm bugetul unei familii din clasa de care ne ocupăm². Numai a uneia, fiindcă celelalte nu se deosebesc cu nimic, după cum inșii care le compun sunt coborâtorii acelorași muncitori cu ziua de dinainte de 1920.

Familia Gheorghe Șuiu

1. Membri:

Gheorghe Șuiu, 64 ani, știe carte, 3 clase primare.

Anica, 55 ani – nu știe carte.

Tudor, 31 de ani, știe carte, 4 clase primare.

2. *Cât pământ are?* 1.750 ha pământ arabil.

3. *Locuință proprie?* Da.

4. *Cât pământ a luat în parte? De la cine și cum în anul 1939?*

N-a luat nimic, fiindcă n-are cu ce să-1 lucreze.

5. *Recolta de cereale din 1938:* 14 saci de porumb și 7 de orz. (socotit sacul de porumb la 70 de kg și de orz la 65 kg).

6. A vândut: porumb – (saci); grâu – saci; orz – saci; altele – (ce anume și cât)... Întreaga recoltă din anul 1938 a folosit-o în gospodărie.

7. *Veniturile din 1938:*

a) *Zile lucrate:* 85 la Sofia Romanescu, cu prețul de 30 lei ziua și mâncare. Total lei: 2.550.

b) *Alte venituri:* n-are.

8. Afară de agricultură nu se mai ocupă cu nimic.

9. *Animale crescute:* are 2 viței, 5 oi și 6 găini.

10. *Câți saci de porumb a cumpărat în 1938-39.*

A cumpărat 5 saci de porumb cu 350 lei sacul, ceea ce face un total de lei: 1.750. Pentru animale a mai cumpărat paie în valoare de 400 lei de la Ion Bucovan.

11. *Îmbrăcămintea cumpărată în 1938:*

1 pereche bocanci: 360 lei; 1 pălărie: 200 lei.

1.750+

360

400

200

Total cheltuieli: 2.710 lei

² După formularul întocmit de Serviciul Monografic al Echipelor.

12. Datorii plătite în 1938: 580 lei la Ion Bazac.

Aceasta-i situația gospodăriei lui Gheorghe Șuiu și ca a ei a multor altora, a căror poveste ar trebui s-o înșirăm întru nimic deosebitoare: totdeauna sub linia unui trai liniștit, fără griji și lipsuri.

Aceasta-i satul; aceștia-s oamenii: *muncitori cu ziua sau mai bine zis cu viața*.

Un ultim cuvânt asupra marilor proprietari și anume: ei stăpânesc din totalul de 3.731 de ha, 2.030,80 ha.

Încheiere. Este evident că numai din plugărit grupurile 2 și 3 nu pot să trăiască. Dar nici altceva nu s-au obișnuit să facă. Unul singur, Petre Bobocă, 43 ani, face iarna pe tâmplarul. Din clasa celor cu pământ deasupra celor 10 ha, 4 inși: *Iulian Ionescu, Ștefan Răilean, Spirache Mateescu și Neculai Giuvelea*, sunt neguțători de găini, care au realizat un câștig, fiecare, de 35.000 de lei în anul 1938.

Îndată după războiu, satul a folosit întreaga avere în ceea ce oamenii numeau obște.

„Era bine atunci că lucați cât pământ voiați și plătiați de 1 ha numai 31 de lei pe an” (Tache Răducanu).

„Adică *statu își avea reprizintantu*’ în comună și acesta să ocupa cu treaba pământului, el îl arenda la oameni și puteai munci cât îți trebuia” (același).

– „În obști nu era bine, fiindcă dacă nu aveai banii în mână, nu puteai arenda nici un pogon că pe datorie nu-ți da. Dar tot era mai bine ca azi” (Ion Florea).

Approape toți cei ce-au lucrat pământ în obști, recomandă acest mijloc pentru îndreptarea stărilor de lucru. *Noi cerem, pentru același motiv, nu introducerea obștilor, ci deprinderea sătenilor cu neguțătoriile ajutătoare, care sunt un leac sigur și trainic.*

OVIDIU BÂRLEA și GH. RETEGANUL